Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СВЕТ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 15 АПРЕЛЬ, 1986 ШУ. ★ № 45 (7236). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ОБКОМА ПЛЕНУМ

Ухх шера 12 апреле г. Грозне хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома II пленум. Цига дийцад: «КПСС XXVII съезда итоганш цун решеннеш хоончиллеш дола областной партийни организаце декхарийн яхь дош. Доклад йир КПСС ЦК член, парте областной комитета хьалхарча секретаре В. К. Фотеева.

Пленуме дакъа лаьцер: В. А. Куценюс — КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретаре, парте XXVII съезда делегата, А. А. Мякиева — КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретаре, А. А. Хусаинова — Ведаке районе Орджоникидзе цIерагIчу колхоза председателе, КПСС XXVII съезда делегата, Н. И. Айдинова — КПСС Шалински райкома хьалхарча секретаре, Т. И. Лапшинас — гIишлошш ерна Нохч-ГIалгIай республике № 7 йолча гIишлош ечча-монтажни управление штукатура-маляра, Р. М. Хачатурова — «Грозныфть» производственни объединенин генеральни директоре, Х. Х. Бокова — Нохч-ГIалгIай АССР Лакхьаларча Совета Президиума председателе, М. А. Айгумова — Грозненски районе «Грозненскийн совхоза дозярис, П. М. Архипова — Нохч-ГIалгIай АССР пачхьалхенан кхеравилен Комитета председателе, Т. В. Анкудиновас — «Грозныефтеоргсинтеза» производственни объединенин производственно-товарни контора цеха начальникас, Ш. А.-М. Арсанукаева — Нохч-ГIалгIай АССР писателий Союза литературни консультанта, М. А. Арбиева — Нохч-ГIалгIай АССР агропромышленни комитета председателя хьалхарча заместителе, С. Н. Хаджиева — Грозненски Iилма-тохкама институт директоре.

Дийцаче дешах бола сецаш гIаийцар пленумо,КПСС XXVII съезде решеношу, съезда яьна Центральни Комитета Политически доклада положенеш, выводаш дехкираш кхоачашдара да деза организационно-политически гIулакхаш гIоагIдор.

Пленума балха юкъе дакъа лаьцер КПСС ЦК организационно-партийни балха Отдела инструктора М. П. Щербакова.

1986 шера 1 Майна хетадь КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Дахьлаш хилда 1 Май — Дуненхалкъаста юкъерча солидарност Де!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

2. Советски Союза къахьегамхой! Кхоачашъерга вай КПСС XXVII съезда исторически решенеш!

3. Советий мехка къахьегамхой! Мохк социально-экономически деггIаахар сиха рга гIолла — мохк кердача динагIча хьал тIа бигарга, коммунистически идеалий коталлонга!

4. Советски Союза къахьегамхой! Дерргига кинзаин знанеми — КПСС Программа кхоачашъера!

5. Советий мехка граждананаш! Социализм нисеш а оагIоркхъера эргалыхха тоаяр — хIаран духанл-цIех гIулакх!

6. Советски Союза коммунисташ, дерргига къахьегамхой! Чоагl а е, дегIа а йоалае КПСС XXVII съезда новаторски уйла!

7. Советски Союза къахьегамхой! Хьалха боахам деггIаоалабеча хьадда доккхий дика хуншиаши дергда вай! Дикагlча тайпара вIашатIехьэхьакхаш эффективность йолаш экономика сихха деггIаоалецIга Iалашдерзда вай!

8. Производства, Iилма, образование болхлой! Алсамдаккха Iилма-технически прогресс сихъера, халъха боахам оьхьатера эргабахка тоабара юкъе оашош лоаца даккъа!

9. Советски Iилманой! Мохк хьек техникен технологен саца революционни открытеш изобретенеш яра. Лакъхе Iилма-тохкама балхий эффективность, производства хьаштанга сихгIа гарвоза уж!

10. Машинашъераш! Халъхъа боахам технически эргабоакхкхача хьалхарча тоаяр да шо, сихгIа хьае балха оасарле йохкха доца, техшаеш пайдаен йоаца машинаш, оборудованаш, прибораш!

11. Энергетикашн транспортникашн, металлургашн химикашн! Энергетически программа иэочашъе!

Сихгlа Iаижъахьа моокъам! Баййалцен материалашцен халъха боахама хьашташ техшаеш Iалашде!

13. Пицлоьнъераш! Вай хьанарча технически вIашIелеп тIа дарегIа, хоза, дика хьалъе гIишлоп!

Предприятеш эргаяьха тоаяра, керда объекташ хьалъара лаьнаш доаъье!

Торговлен общественни кхачани, бытовой коммунальни гIулакх дара болхлой!

Хьинаре дс тайп-тайпара гIулакхаш, лакхъе гIулакхаш дара культуре!

14. Агропромышленни комплекса къахьегамхой! Шун патриотически денхар да йоацца хаманка мохк кхачанча Iалашбар.

Хьадда лакхъе гIорта комплекса дерргига дохьхой эффективность, юрта боахам лелабара боарам!

15. Советски Союза къахьегамхой! Экономически деггIаахара ерриге резервш болх бе йолайолийтаргIа вай! Йохкха дикал, цIенкаштта хьон бар, хIоаша дисциплина — сихгIа дIахьахкхаша дахара дола тешам ба!

16. Халкъа боахама къахьегамхой! Пятилетка юкъе денз производство болхъонна болх бен хулийтаргIа вай, толаше кхоачашъертьа 1986 шера плановш заданеши социалистически денхараш!

17. Доал дара болхлой! Хьадда эргаяьха балха стиль а, методаш а, цIенгьаь дIаяккха ведомственность, местничествон бюрократизмаш!

18. Советски культура деятелаш! Хьае социалистически замана ма йоагIгара йола произведенеш, кхоачашде къахьегамхой духовни хьаштанаш!

19. Советски Союза граждананаш! Хьинаре дакъа лаца социалистически самоуправленена юкъе! Йохкхагlа халийтча творчески инициативаш, пикюбе къахьегача коллективна доаркхам!

20. Дахьлаш хийла болхлой класса, ахархойн интеллигенцен йохкргIоаца цIьоагIо!

21. Дахьлаш хилда СССР халкъий вежарашца доал деттагIаш!

22. Сийае хийла советски къалсага — патриотна, къахьегамхочун, паьна!

23. Комсомольцаш, кагий нахи мехкарийн! Вай пахаре кердадолучоа, дикагIдолчоа тIехь доаттабеча къоьвсаеш хьалхарча мугIаре латта!

24. ТIемен къахьегамеп ветеранаш! Шун моттиг коммунизма сийлахь-доккха гIулакх дахьан хьинаре къоьвсаеш доаттаберкий мугIаре ай!

25. Коммунисташ! КПСС XXVII съезда решенеш ихоачашъера тIехь доаттабеча къоьвсаеш хьалха хила! Шоашкара хьоккан луш цIенен сий долларш доаттаде партийна куч-сибат!

26. Советски Иттиой Фийла — дорабе вай халкъа маврша, хIама ихоллаш бола къахьегам!

Сийае хийла СССР денал долча Герзашцарча Нисий!

27. Вежарашка моаршал да социалистически мехий халкъашка!

Дахьлаш хийла дуненхьа — социализм — вай пахаре боккхен алпителькин ниг! Чоагlлойла социалистически пачхьалкхенний содружество!

28. Вежараппех моаршал да дегIадоагIача мехкий халкъашка!

Лаккагlа вIе Азе, Африкан, Латински Американ халкъашна империалистически эксплуатаценен нив-Iоттъкъам бараи духьала, дегIаахара шоай лоIаяча, прогрессивни пашхьа тIехь доаттабеча нийсон къоьвсаеца солидарность хIлара байраних!

29. Цхьоалагlча майя моаршал да монополезна бега нисъа духьала, шоай бокъонашн вахара хьашташ бахьан тIагIертта къоьвсаеш доаттабеча капиталистически мехий болхлой классаца!

30. Вежарашца моаршал да коммунистически болхлойн пIртепка!

ТIоагIлойла машараи социализмаиеи тIехьа къоьвсаеи доаттабеча дерригача мехий коммунистий классоли солидарности сотрудничествон!

31. Вежарашца моаршал да къахьегама нашха хьашташ бахьан къоьвсаеш доаттабеча сам доаттабеча, набахтеншка бала токхаш боахкача нахата!

Империализман ревнцен тутмахъашта — кортамунъхьал!

32. Дерригача мехий халкъаш!

Къоьвсаи доаттабе тIема, кхерама духьала, сихдаь ерз хьаделга содцаде, дунен халкъашта къэъерга ихерамзлен массане юкъара системаш хьара тIехь!

33. Дунен халкъаш! Денале духьалъоштта империализмагера хьахьуъча идерни тIема ихерама духьала! Дизза соцдадйта идерни токхамаш дегIа! Космоса милитаризацин елга чакхдоалийтардаш вай!

34. Европа халкъаш! Къоьвсаи доаттабе маьрша цхьана къахьегара, паччахьалхенний динача лоалахоп гIулакхаш хьалйтара, ехкхкам дIабаккхара, континента тIа тешаме ихкерамзле хьанра тIехь!

35. Азе мехкий халкъаш! Аоен Тайвача океана районен ихерамзле, динача лоалахоп гIулакхаш хьалйтара, кхьана къэъерга тIехь доаттабеча къоьвсаеи шоай иназш вIашагIтоха!

36. Дунен халкъаш!

Хьадда къоьвсаеи доаттабе агрессеи нид баре империалистически политикана духьала!

Тlема хIуъврий кхерам дIабаккхийта!

37. Дерригача мехий халкъаш! Лакхбе дунен халкъашта юкъерча гIулакхашта демократизаци яра, вай хIара доккхий дешнаш кьоастеш пачхьалкхенаша цхьана консультативни гIулакхаш лелабара тIехьара къоьвсаеш!

38. Дахьлаш хийла Советски Союза ленинскн ораъъара политика — халйтъашта накъера пацара кхерамзле чоагIъара, дунен халкъашта шерра цхьана къахьегара политика!

Планета тIа герзи тIемаша доаца машар котбилда!

39. Дахьлаш хийла вай сийлахь-йохкха Дахье — Советски Социалистически Республикай Союз!

40. КПСС XXVII съезда ленински новкъа — дIахьахкхаша, коммунистически хIама хьадарен машарен новкъа!

Ши замалахьа лаьттано Iодаьл тIодалл дIалладехьа хьалха дIае еза бIальстан культураш дIаIийна яхара цоай ниэаш тIадерзадаьц Назрановски районан совхоз-техникумка механизаторашца. Маихаши культивацин йоакъалха норма кхоачашъю хIара дийнахь я латеп доакъа. Iрен культурашн дIаюьш боахкача Котиев Дауд, Кодзоева Башира, сельцIишана З. Хамхоева, М. Котиева.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьтгехьа) трактористаш Котиев Дауд, Кодзоев Башир, сельцIишан Хамхоев Зубейр, Котиев Мохьмад силосца лаьрхIа йола хьажжIаш дIаюьш боахк.

И. ПЛИЕВА сурат.

ХИХ ПАЙДА ЭЦАЦ

РЕЙД

Вай республике нагтахьа мара хилад хий дIала дIадоладьйчул тIехьаIа итт дин дьяча из чоагIа да тоъаш. Ишта найденна уих шера РСФСР мелиорацен хин боахамен министерство те. легрammaца хоам баьб. Тийрка чура хий доладлар бахьан долаш, республике колхозашиел совхозашгел луш дар, массе хана телаш хиначуч, аханера хьинаре Iсендашта. Хьаьта Тийрка, республике гIолла чакхдоа. ла кхидола хиш хIанчуо тIехьаIгIа тIаиктетархьараш саугIеш а деза. Хьана аьтта, бIаьсти екъа латт.

Цу хьалакка кхаъкха дилара хIанз доачча хих, хетарехьа ма моота духьагIа пайда эца хьанна безаш бар республике колхозийн совхозийн культалхой, агропромий специалисташ. Цхьабакъда, нарех дукхагIоалчар на денда дац. Цунна тешал деш сурт бIаргалабира рейдон бригадеза уьх денош ца гроэненски районе.

«Грозненский молочный» совхозе шолларIа отделенин. Гурахьа дув ялат дIадийна. ча хьа йисте дотIан хьисапе хий детта агрегат латт. Iурче а хьайоалалъй из ухьаза трактористе Р. Гихаева. Хьара дийнахьа де дезар белгал а доахкъаш сезонаIа хий дилара задани а еанай цунна. Из ихоачашъе безам боаш а ва. Хьана аьлча, коллективни подрядаIа болх бена звенона юкъе а воагIаш, тIехьара хьахургдолчунга хьежжа мара ше ахча эцардоацIаргга хоош ва. Цхьабакъда, хIанз санна мара гIулдих да ца доде лаьрхIар чакхдаккха йиш худе тамаш я. Хий тоха таро йолаш вац из.

— Пхелаrlа сахьат да со ухаза, хьавена лаття, йоах цо. — Цхьабакъда, болх дIаболарье йиш йолаш вац хьатIадоладь хий доацандаь.

Цо аьннар тамаш йолаш дар. Хьана аьлча из волчара иттех метр мара кхы гаьяга. тIа хурдоацIаш канал дар, секундгIа 2,5 кубически метр совгIа хий чаях а доалаш. Тахкача гучадьлар из волча хий хьатIа да дара бахьан а. Гураьхьа дIадийна лят долча яхай тIа хий хьетIадоладара, хIаьта цу каналагIа дIакхеташ йола сангар, канала чу гIолла доаш йитача цунна винтеллаш кагьеш, кхы тайпа зудамаш деш зе дакъ. Уш ихоачамбоаларш дIадоахаш боахка ПМК-10 болхлой нийсбелар тхона цига дакъхача хана. Устьяа вар цу ПМК нерг!ера. инженер Р. Дышпиев а.

— Хийца хий диила йиш йолаш, хIаьта бохкха мах бола ер сеть хIанз а да воаш. Цунна хилараг дувца а эъъ да, — йоах цо. — Хий ца дуллар санна плана юкъедахнтад колхозо ер кка уьх шера а. Из-м нах Iехабар маца кхы хIама мичал. Сенца лелаю из ииловаал?

Цу хий тIа йолча система чу хий дайтара насосни станци кийчьеш боахк хIанз гIишлоп ерш. Цунна электрознерги хьаIайоалаеш колхоза электринаи а бар. Цхьабакъда, ихьан сохкха трансформатора чу хьежаш сабхIачул тIехьаIга, запасной охтхалаш гоъаш, аьнна дIабахар.

Колхоза кулгалхоша, специалисташа иштта мара йоа. кхо ца яр бахьан долаш I ярлеть денз 7 гектара тIа мара хий дилладац цу боахаме, план 400 гектар йолаш. Цхьанна тайпара бакъде йиш йоацаш кхоачамбоадар а да из.

«60 лет Октября» яхача совхоза насосни станци. ТIатеIа иэашка хий дилла дезачча хьа маца дагадехьа да цу боахама кулгалхошта из тове эзилга. Хьаьта хIанзи цу тIехьаIга маца товаь йоаккхарьн а хан. Делиъа ца тIакхача гаьна дар тхо цина долаш. Станце цхьаккхо а сан вацар.

Итт-кх метр мара хул гаьнагIа йоацача ДДА-100 М маркех догIан хьисане хин детта агрегат латтаи. Цун дечIа подрядаIа болх бечча звено кулгалхоче Исаев Адама дуьи.

— Ткъо гектара тIа доакъа. ра свеклаш я тха. Агрегат. ча ихьалгIаеш дIайийнача уж. Дош денпад хIара гектара тIара загар центнер чуэца. Цхьабакъда, хIанз санна мара гIулдих да ца доде лаьрхIар ихоачашде карагIдоале тамаш я. Насосни станце болх а да беш, доакъара свеклаеп дIайийнача уж. тоха йиш йоацаш тхо дагIа ихоалагIа ди да. Е тхона а е колхоза а пайда ца беш латт догIан хьисане хин йиэча йоала из-м хьа йоала агрегат а. Цу совгIа хий дилла дезаш кхы а 76 гектар. дIоперга а я тха.

Цу звено хIай тIа насосни станце новкъостача хьатIадоаладе дезаш совхоза бешамашна сангарий шлюзаш хьайийлача ше чугIорголлаш да хий я. Из а дадап. Ешъа латтар сомий бешамашкара ерриге санга. раш.

Кхаш доъъалуш латт, парна тоха хий дап, аьнна хоам бера «Куларинский» совхозера. Тахкача гучадьлар из банъ доацилга. ЦхьоалагIча апрелъ кхьметгел боарамаш тIех а долаш ца доагIа боахама хий. Цхьабабца. пайда боацаш деррига а дIаухийташ хиннад, боахама кхашка гIолла доагIача сангара па а чакхдоаллача хий соцадара сунт тоха совхоза гидротехника А. Дубаева дага ца доха. рах. Тахкаш минут мара ха ай йоаеш бе йиш хинна из белх ший ханнаьха ца барах, хий ца дуллаш дукха дацца дукха хьувьъан а бу. сарга.

Хий хийчача денз 136 гектара тIа мара техалар из Грозненски района хIашка, цхьаь дийнахьа заделгIа 290 гектара тIа тоха дезача. ТIаьта таман а яп. Тхо цу рейнче хиннача дийнахьа Алсамдаргси канала чура хий йIдеча боахамашка болх беш догIан хьисане хий детта ши агрегат мара яьар, 63 пайда па ишан даттар.

Н. ИБРАГИМОВ,
республика мелиоранен хин боахамен министерстиа хих пайда эцара отдела начальник;
С. МАДАЕВ,
«Грозненский рабочий» газета спец. корр.
М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец. корр.

Лаьрхlар кхоачашду

Парте XXVII съезда решенешта жоп а душ, пийтталагIча пятилетка хьалхарча цIера Iа. гетта ше тIаийца дехкаран дика тIехьхоачашдеп я Вознесенски газобезинзоран завода коллектив. Ер шу доладелча хIаначлехьа паччахьалхен планнал совгIа завода болхлоша потребителашка дIакхачийтта 82 эзар сома маьха тайп-тайпара продукце. Боагlачул дукхагIа арахийдан 3б эзар сом маьх бола товарни продукци. Цу дакъе задапеп совгIа дьяккад 1030 тонн газови безинин кхо миллионни 363 эзари кубически метр газп.

Из-дене продукцин арахийдан кхьхьегама овсарле лаиххъара тотагIа. Цу хьонхама задапеп пхиъ дан процент тIехьхоачашъ.ьай завода коллективо.

Уьш дера къьастта во бола, бу начальник Игнатенко Алексей Федорович керте латтача бригада коллективо.

* * *

Грозненски «Металлист» яхача завода коллективо болх бу тоъал ха я. Нагахьа бутт дIабахийташ цо дукха паччахьалхенан денкар тIа ца дусаш, брак йоца продукци ара ца хедаш. Ишна ден сийна коммунистически субботник чакхдаккхаеи болх Москин Кировски заводе предприятех болх бара кертера бахьан да кхьхьегамеи производственни дисциплина во хIара. балха ханаэи производственни мощностеи бисза пайда ца йиъар, нахьа хьалхарча квартала 73 процент мара кхоачашъьашу завоо, Потребителашна ца йоаккаш йисай 162 эзар со ма маьха тайп - тайпара продукци. Иззал я хьа ца еш йиеи товарни продукци а. Хlаьта халкъа эца товараш арахецара дакъе колдентIаяна тIадиса паччахьалхенан денкар 132 эзар сома маьха да.

Арахецача продукцера дIасоца мах оттабачу боарамал ваххачIа хилараг предприятина итташ эзараш сомаш зе хинна уих шера. Производства эффективность дакъ.ьара кертера да кхьхьегама овсарле лаиххъар, Цу хьонхама задани 87 процент мара кхоачапъьайн цига. Ишта болх бен я-их Булатов Керим Тесаевич керте латтача «Металлист» завода коллектив.

Деша дай бац

Чаихбаьннаб хьалхара кхо бутт. Мишта кхоачашду шоаш денна дош Малгобекски бурув тохара балхий управленте бурувдетарша. Хьалхара квартализ.ча цар бахьа балха атогIнна хьенна тIаийца декхарш бисза ца Эксплуатационни бурув тохара кхаь бетта плен тIех-кхоачашъьаьне а тохкама планIа тоха дезача 2800 метрах па тохаш дисар 776 метр да. Бурув тохара дIабода мах боагIачул дукхагIа хилараг дукха зе дьяд паччахьалхенан.

Эксплуатационни бурув тохача коммерчески суъала заданеп 89,2 процентт мара кхоачашъьаш, хIаьта тохкама бурув тохача — 92,3 процент.

Уьш дера къьастта во бола, бу начальник Игнатенко Алексей Федорович керте латтача бригада коллективо.

* * *

Грозненски «Металлист» яхача завода коллективо болх бу тоъал ха я. Нагахьа бутт дIабахийташ цо дукха паччахьалхенан денкар тIа ца дусаш, брак йоца продукци ара ца хедаш. Ишна ден сийна коммунистически субботник чакхдаккхаеи болх Москин Кировски заводе предприятех болх бара кертера бахьан да кхьхьегамеи производственни дисциплина во хIара. балха ханаэи производственни мощностеи бисза пайда ца йиъар, нахьа хьалхарча квартала 73 процент мара кхоачашъьашу завоо, Потребителашна ца йоаккаш йисай 162 эзар со ма маьха тайп - тайпара продукци. Иззал я хьа ца еш йиеи товарни продукци а. Хlаьта халкъа эца товараш арахецара дакъе колдентIаяна тIадиса паччахьалхенан денкар 132 эзар сома маьха да.

Арахецача продукцера дIасоца мах оттабачу боарамал ваххачIа хилараг предприятина итташ эзараш сомаш зе хинна уих шера. Производства эффективность дакъьара кертера да кхьхьегама овсарле лаиххъар, Цу хьонхама задани 87 процент мара кхоачапъьайн цига. Ишта болх бен я-их Булатов Керим Тесаевич керте латтача «Металлист» завода коллектив.

19 апреле — коммунистически субботник

Кийчо -еш ба

Чоагlа дог айдеш хьалаьлаьнар Малгобекерча технологически транспортни управленин коллективо коммунистически субботник чакхдаккха яьнна москвичаша даь хьажжаяр.

Кхьхьегама вахте оттагIча 390 сат. Цаьрех 180 водителн транспортех шоаш данне бен болча моттигашка хургца. Управление кой, конторе, ремонт ера помещенеша, боксашка лостам бен хургца 65 болхло. Тхъаь ихе са-ге ремонта балхаш чакхдоаларца.

Цу дийнахьа 110 тонн моахьаш дIа-ъъа кхаьха лаьрхIад коллективо. ШийталагIча пятилетка фонде дIачулургда 450 сом.

* * *

Чоагlа деган гIоздаларца хьалаьлаьд Малгобекерча нахьархьара коммунальни боахама производственни управление кхьхьегамхоша Iенин Ленинс пьяча ден сийна коммунистически субботник чакхдаккхаеи болх Москин Кировски заводе предприятех болх бара кертера бахьан да кхьхьегамеи производственни дисциплина во хIара. балха ханаэи производственни мощностеи бисза пайда ца йиъар, нахьа хьалхарча квартала 73 процент мара кхоачашъьашу завоо, Потребителашна ца йоаккаш йисай 162 эзар со ма маьха тайп - тайпара продукци. Иззал я хьа ца еш йиеи товарни продукци а. Хlаьта халкъа эца товараш арахецара дакъе колдентIаяна тIадиса паччахьалхенан денкар 132 эзар сома маьха да.

Арахецача продукцера дIасоца мах оттабачу боарамал ваххачIа хилараг предприятина итташ эзараш сомаш зе хинна уих шера. Производства эффективность дакъьара кертера да кхьхьегама овсарле лаиххъар, Цу хьонхама задани 87 процент мара кхоачапъьайн цига. Ишта болх бен я-их Булатов Керим Тесаевич керте латтача «Металлист» завода коллектив.

Суннженски консервни завода кхьхьегамхоша чакхъьянначуна тIаьрхала пяьт дIа дукхъа кхоачапъьяйл.

Хlанз коммунистически субботнике данъъа лаца кхоачашъ я завода коллектив. Тхъеста. лагIча апреле кхьхьегама еаъте оттагIча 120 болхло, царех 90 сат шоаш данне бен болча моттиге хургца. Цу дийнахьа арахецаргьи 30 эзар условни банка консервани, дIабогIаргьи 30 га, кхыдола балхаш дергда.

«Шеча шоаттдийна» ва» новш даьккха алапе пятилетка фонде дIачулургда завода болхлоша.

ХРОНИКА

Нохч - Гlалгlай АССР Лакхьарча Совета Президиумо создал бу Нохч - Гlалгlай АССР Пачхьалхенан агропромышленни комитета председателе хьалхарча заместитель нов. Арбиев Маремез Алиевич Нохч Гlалгlай АССР министралла хьожаьс.

КПСС XXVII СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ!

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

КПСС XXVII съезде белгалдешхкад продукце дикал тобеига ютара аттагІа а йожкхагІа йолл а, резерв хилар. Иш тоб та йича дуцца вина: Іилжа-техническа прогресс сихъелтах.

Ц хьакъехьа шоай предприяте дечех дувцилга дийкар А. Шерипова цІеранІча Грозненски металдьта машкдолхоа-ча завода партийни организаце секретаргга В. Дулнигара тіа хетаге воодача нохчийн маттахь.

— Вадим Анатольевич, шийттазлагІча нитклетка хьалхара шу ца яшита долладеш завода коллективо?

— Оайаш да-ях, хІама дина пІадоладар — ах. Пулдакъ дъа воалилга да. Цу бакъдолчех динлад тхо. Шин бетта тІанонн заданеш а социалистически-декхарш а тІехкхоачаш а дъа. накъ-хьалхар тхо КПСС XXVII съездга. Кварталь заданеш а біарчча хьэшицча тІехкхоачашъ-ний оахь. Соахка шу кхъаІга оаха арахицадуьхь продукцеи ца нийсйча, ужк шера производства боарам дина лакхенаб заводе. Хьоохам — луш, болх беш я карбамидин деларафинзаце, бытовой химе товарашъ арахецадеш участкаш коДиктинаш.

Бригадаца, установкаца, цехаца, еррига предприяте толам боаккхула айхха дувзаденна да хІаране бечча балхана, цун хьинарга, сакхетамга. Мюнга бан тІе заводе дега цІена а болаш, хьинарг болх беш, шоай декхарш диказа кхоачашдеш бола нах. Хьалха латтар дахь коллектеа а. Планеви заданеш кІезнгарІа орахеп оаха дьатташ, планага хьежжа йц продукце ассортимент, хила езаяча тайпара йц продукце дикал а.

— Продукце дикал, КПСС ЦК къхьегама коллективашка ду хьагІасъа дъа хьайнарал кхоачашдара фу де дага ба завода коммунистан?

— Тха объединене чуйлаг-ГІача предприятеша юкъе дикала Знак йола продукце арахецара тІехьадусачаеч да тхо. Цудухьа ша-ладаяча термам тІадоатабу оаха цу дешта.

Продукце дикал тоайрах дола КПСС ЦК письмо дувзаш тху ух шера 5 февраль хьайнйала партийни собрани хиннай тха. Дош тахчача комунисташа гучадалар продунди лакхача категорех ца хилар баханаш.

Эгтара хьалха цу гІуланга бехке я инженерно - техническа служба, установкай, цехий, производствай кулгалгІ. Инженерно - техническа болхлоша тІахьожам а лоатабеш, доагІар хьа ца дехача, продукце дикал а лакха хилар.

«Дикал» яка доош кьоаседа: йиш яц наха ёеча балхах, хІама ахьча профессионални гарга лакха а йолаш, болх барга хьежжа кул арезаца продукце ц. Производства тІара ваеньяйка дикал тоаелга хьадехаш съезда хьалхара КПСС документаш дийцар тха заводе.

Грозненски опытни заводе Идилова Малинас болх бу дишга ха я. ХІаиъчуо ийс шу хьалха ера из электромонтажни цехе ученицаца. Массеех бутт бальча монтажника говзал карарзаЙир йоло. Хіаьта хІама из йиъалгІача разрядах хьакъеташ я.

Шийна нарагІдьаІнар камарша ДІалу Малинас кагирхошта. Цо таханарча дийнаха йизза говзал кара а ерзалъ кхъьхгама ньаъча тІа седа ер ГІо дъа дукха механарй ба цехе. Ший планови задани Хіара дийнаха 115—120 процентал чуэйнайка хоачашъ-ний дигаГІйола монтажница.

Дика кхъьхгарал совгІа Идиловас хьинаре дакъа лоаш коллективе общественни захаре. Из я Грозненски городской совета халъка депутат.

СУРТА ТІА:" М. ИДИЛОВА сурт.

ГЕОЛОГ

Ужк шера ший тайпара исйдей я Носкова Тамара Тимофеевнай. ЗО шу дуз цо геолог йоаш болх бу.

Школа чакхъьхьакъачул тІехьаГІа из деша этгар Грозненски металдьта института геологически факультете. Дика дешаш чакхдаьдар ихи шу. Инженер-геолог хиъара тешаш дешдо да диплом хьайнар.

Цун къьхгама шиъ Туркменски ССР Небит-Дага металдьта промысле ДІабодабелар. Юхьаниа сваижинашта тохкам бара оператор йоаш «Небитдагнефть» НГДУ къьхьийгар, цу тІехьаГІа йоккхаГІа Йола нишенер - геолог. Хіаьта массеех шу дьаъча геологически отдела начальник ухар дох.

Цига болх беш ялх шу дьаъначуо тІехьаГІа Карабу, ткаре цІйЙоаГІа Носкова. Ха ета дан нанёи дар цу доаг знаш. Дика ньъхьегама школа чакхъьхьакъай Тамара Тимофеевнас «Сунжанефть» металдьтеи гази йоахача управленне а. Юххьанна металдьта доаха оператор болашш цуз тІехьаГІа геологически бюрой болх бйр цІ. Хіаиз из я производственнотехнически отдела йокккаГІа йолл геолог.

Дуннкача шерашка Носкоас бахьа балха лаяха мах бабе. Цунна тиймай сийлен грамоташ, маьхеи совгІаца, ачхи премеш. Из я инженерн - геолог. Хіаьта массеех шу дьаъча геологически отдела начальник ухар дох.

Цига болх беш ялх шу

Советаши вахари

КЕРДА ДЕКХАРАШ

Тха районе эггара хозагІьярех я Агишты яха юрт. Вларг белабеш, дог гІоздов. хаш я цун улицаш, колхозхой баха цІенош, кхыйола ГІишлош. Вахара дика хьалаш вашгІехььаьхад ухтаза, массанашъа лостам баь, цІена да Іалам, гонахьара фо. Наьха вахар ц хьалаш кхоачадара геттара дуьхь кхъьхйгад юрта Совето, цун органаш, депутатша.

Агишъгьскни юрта Совете жержав 25 депутат. Царех вурйитта саг болх беш ва юртбохама производстве. Хіаьта хьежжа тешаш бешнаш берригнаш а да кхъьхегаме хьалха латтарех. Иштта, царех я районе цІя хеза тхьамма леладу. Ленинн ордена кавалер, юрта Совета депутат Байгаева Маруся.

Совета решенеш вахаре хьинаре кхоачаньгьра шоай дожжа дагьа юкъеъхьуьш хилара белгалбаьнаш юрта Совета депутатша Динчева Эхират, Несирханова Руми, Худаев Хасан, Юсуповадинска Марет, Сайдуева Кура, Оздиева Лайла, ишгта кхыбараш. Пайдане да цу депутатана кхъьхгаме а, дисциплина а шоашгара маслаш дуз хилар. Царга хьежжа хила гІерг Совета чуэйнайка кхыбола депутаташ а, цун хьалхарчу вай масала, Дитиева Эхират. Из я юрт хозъьяра, лостам бара йолча массазарча комиссе председатель. Цун иишпитанйарча колхозной ПІешоина хиЙ дуллаш юрта хьалл бархІ километр йІаьха йола водопровод, центральни наьъха тІа наьн ахь бетон асфальт биилад. Наьаз а дан, из дехкар тІадилладар харкархоша шоай депутатна. Тхьа Агишъгьскни юрта Совета депутатша харкархоша деннадар 30 наваз. Уж дергинаи а дукгагІча дакъе дувзаденна дар наьха бутвой наьъха тІодарца, социально - культурни сфера болх эргабаккхарца. Дог гІоза а доалаш белгалдакккха

Совета царех ахънера гаргтадараш хІаиалехьа я кхоачадьята. Болх бе доладенна керда хьалдаь куйгара ЦІа.

ДІадахача шера йокккха керцо йьй дешнаш а шоашгара маслаш дуз хилар. Царга хьежжа хила гІерг Совета чуэйнайка кхыбола депутаташ а, цун хьалдаргьяй вай масала, Дитиева Эхират. Из я юрт хозъьяра, лостам бара йолча массазарча комиссе председатель. Цун иишпитанйарча колхозной ПІешоина хиЙ дуллаш юрта хьалл бархІ километр йІаьха йола водопровод, центральни наьъха тІа наьн ахь бетон асфальт биилад. Наьаз а дан, из дехкар тІадилладар харкархоша шоай депутатна. Тхьа Агишъгьскни юрта Совета депутатша харкархоша деннадар 30 наваз. Уж дергинаи а дукгагІча дакъе дувзаденна дар наьха бутвой наьъха тІодарца, социально - культурни сфера болх эргабаккхарца. Дог гІоза а доалаш белгалдакккха

жалай Агишъгьскни юрта Совета, цунна еннай халкъа депутатай районни Советен паччахьалкхен учреждений болхлой профсоюза районмен карара-кара тела ЦІе байранх. Иштта дикагІча оагІорахьа белгалдьлыяхай республиканскни яхьа итогех а.

Нюзига дац Советан цун органаштен

карагІдяйбена дика гІуланган, бакъда хьалхаккха хІанз этта декхарш кхы а дохкхоачаш да. Из яхьа ета а деш, общественни вахара еррига сферашка нарте XXVII съезда дерхІа донккхий хувцамаш делга шоай программа а лоархІан, хьаддача мероприятей лаьн оттальй халкъа депутатай Совето.

Шеко ий гІуланган эргадехара ерга наьъьаи дехьа. Агишъгьнашка шоашта хьалхашка оттадаь декхарш дизза кхоачадьергьилрах.

С.-А. ГАЦАЕВ,
Веденски райисполкома оргинструкторски отдела заведующи.

Іилма—юрта боахама

ХЬУВКЪАН ЛАКХБУ ИСКУССТВЕННИ «ГРОЗОВОЙ ДОГІО»

Новосибирски геологе, геофизика, минералыи биЙдала Ілалга-тохьама институтера Іилмаихоша эксперимент ьлй грозовой догІо юртбохама культурашта ялаиин мишта ю хар духа. Эксперимент ева юкъаІга хьежжин ний дайийнйача Іілмай хьуруьхь лакхбера тІа деш йолл ца. Іилмаи хьуруьхь — веществаша, искусственна удобрен етта а ца еэаш, Іалгапъе йиш хулийтаи йола керда технологи.

— Эксперимент е тхона дагадохийтад юрташка бахача наха дахьха дахьха земаша, — яхаш дувц института директора заместитела, геолого - минералогически Іилмай доктора Братов Васнле.

— Цар хьалхагІе деня белгалдаьйкна хІинад: магахьа санна бІабстан юхье е ахна Іалга грозовой догІаш дилле — хьукъаьм дика хургба, Хьувкъам ишгта лакха хул, магахьа санна дІайнйачча хІамашта Іоачаи ма яйшишнйге а, фотосинтеза процесс кхъьстта сихъенначча хана, кхоачам боллаш царна ваотни, минералыи удобренеи елча.

Уж цхьатарра ийбдалар ихьа бахьан доаіаш дац. Лъьттан атмосфера ах совГІа азотах латташ яре а, цхьанна а дийнача организмаша могагрдаш духьхал фермента ийзбеннеи эсхьа йиш я уж дегІаахара ьлттуьх болашгІа йолча хьоналла йЙнйле. Цу процесса технологи йіалла чоалхане а ий: хий деттача агрегаташа детача хих йіалла духха а дацаш азотни кислота тоха дезаа, нийсаіа йолча соотношенеча кхачара тоъаш йоаша хьоналлий элементаш тоха еза лъьттах Іалама компенсий е концентратий хьисанера (фосфор — фосфорита е апатита хьисанера, нали — калиевы полевой шпат). Азотни удобреннй техача искусственни догІо кхьметет лъьхача лъьтташа а чІоагІга лакхбу дуккхача культурай хьувкъам.

Хіара шера планетера юрта боахаме найда эцача лаьтташна 500 миллион тонн химически удобреней тоха. Царех ихоналгІа дакъа тІаГІолла Іоухача кхаіпара Іо а кхухьаш, водоемашка ух.

—Тхона хетачох, — аьлар хьамаьш чаноаоаш В. Братова, — оаха азотни удобреней хьаьчча искусственни догІаи модело хьувкъам дикча лакхбаь ца Іей, экологически ЦІенаш ше йолча тайпара а чІоагІгарча. Азотни кислотас воздействи а ей хьоналла веществаи минералех ихоме, ДІайнйнача хІамашта уж эцначуо духІаргІа а йоаіаш, хьаьхоатар.

Беседа ДІаІаъьлй — Ирина СИРОТКИНАС. (АПН).

Советаши вахари

ЦХЬА ДА ЭШ

Мишта ду шоана гІулаккхаш?

Вай партеи правительствачи чІоагІгІа йоаккхо юкъе наха гІулаккхаш ду сфера дегІайоалаяра. Цох лаьца 1983 шера октябрь бетта тІаГІийй 1986 — 2000 шераша хьалха эшта товарашъ хьеду производствон гІулаккхаш ду сферен дегІаайоалаяра Комплексни программа. Цу тІа, масала, аьинад: «Бытовой гІулаккхаш дара боарам 1990 шера 40 процентал чухьаьхьа боацаш лаьклургба, хІаьта 2000 шера 2,4—2,5-ков».

ГІулаккхаш дечча сфера балхах, из сихъагІа дегІайоалаяра болх совгІах къьхьета дийнар КПСС XXVII съезде. Цо дегІаргіне хььхьох тхаи ду дешна йоархІан мел аЙбеннаб.

ТІаккха мишта латт из гІуланга Назрановски районе? Фу ду уу ухъаза ду хьакъехьа йола съезда решенеш кхоачашъра?

Баха-ва аьтыъ болча мотиге латт город Назране бІата ЦІа. Чувенача сага бІарггурйолчча хьаьтеха йоалл цхьаь хІамаш, план кхоачаш ца ешхларех, Бетта 12 заар сома маьха наха гІулаккде декхарийла йолча химчистка ДІаьхьа 300 сомах ца ешхларех. ДІаьхьа 600 сомах сурт дакккнйта, йиштта кхьдола хьашташ кхоачадде. Цхьабакъда, дІатекхача гучадьлар дерзда яхарйш цеча дарцаш йоаІаш тІара доацаш, Бокка чІега уллар хим-чистка наларех.

Цо бохк ца ду шоллагІа кІира да, — аьлар ша. — Сага бата ЦІея приемищаг Хамхоева Яхас.

— Хіамаш цІенъеча маинапистатор яка оатах хьуро ерш, — аьнна юкъе-вера тха къамаьла Назрановски района производственни управлене (РПУ) начальникна заместитель Таннибек, химчистка сеца латтар бахьнах тхо духІа а доахаш, — Цун аппаратняца Х. Аушева Грозне йоаІ объединене яхай, из тоае мастераш бохабаабе.

Тіакхха, цІеца йийденна Іайнадаь ужк тайпара ГІама, яхкарга хьаьхожам саг ваш, запчастеш, химнакаташ тоъаш, оборудовани хуиаш, яхаш «Химчистка» объединене ма хулгалкхоитта бехкаш дахха воалевлар. Цунца дувзаденна да йоахар до наха мишта долладьа ца хилара а, химчистко ший планаш кхоачаш ца яра а бахьанаш. Бакъдув Х. Таннибек.

— Бакъда, духьхал цхьаь хІамаш, план кхоачаш ца ешхларех, Бетта 12 заар сома маьха наха гІулаккде декхарийла йолча химчистка ДІаьхьа 300 сомах ца ешхларех. ДІаьхьа 600 сомах сурт дакккнйта, йиштта кхьдола хьашташ кхоачадде. Цхьабакъда, дІатекхача гучадьлар дерзда яхарйш цеча дарцаш йоаІаш тІара доацаш, Бокка чІега уллар химч

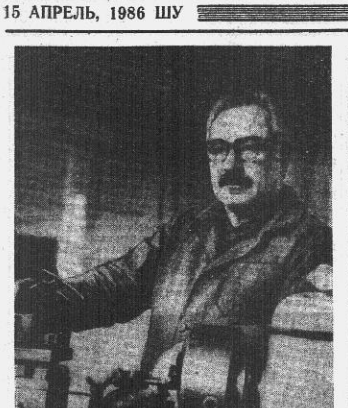

ТъъестлагIа шу да Аргунски «Сельхозтехника» Исмаилов ТIаIхIара болх бу. Цу юкъа шиI профессе дика жареерзаяра совгIа по массеех смежни говзал а IомайI.

Цун хьамнала кхаьеларн белгал на боаяхкан бисабан. «За трудовую доблесть» яха медаль, массеех пятилетний ударник хилара тешал деш йоала знанаш йоаяк толаиагIа волча хожара наькха тIа.

Уьх «шера керда социалистически деккар тIаяцан Исмаилова шийталагIча пятилетка кьалхарча шера задан хавал шиннъгу хьалха кхоачашъе, лаьрхIар.

СУРТА ТIА: Т. Исмаилов болх беш воалл.

С.Э. ШАХИДОВА сурт.

ДОШ—АЬННАЧА

Тхъаь йтт шу совгIа ха я воккхачIвоаза жа Iу воаш аз кодхозе нъхьаьера. Цу юкъа цхьа моттиг ийцьа. ЦIийлагIо аз а са бригадерча жа Iуна а тха даккхеран Iоахарий хьалхедарехь планаш кхоачаш ца еш. Сога дукха хаттараь ду минута доахалну хьога уьх толаш яхаш. Аз массара а лу жоп цаI да: кхъьераера тIера ужла веза саг, цхьаккха нъайле йолаш хIама дац са бал-хаза.

ХIара шера бригада жа доаккадеча дагIеиаькарча баьдех 30—40 тонн дика йол кийчьу оаха. Ма Iангара дахара чIаачох 50 процент я из. Бакъдар аьлча, из йол IалашIеш духха халонаш ла есаш йийслу тхо-

Вийсти яьлча динагIа баьцаш тIайола дагIеиаькарча хьакъоастайт аз тхоаттаь. Iулах ши-ихо дакъа яьмичача моттиашка а уьх доаяде йиш хуурIолаш. ТIаккха тха аьттув боаа наьмий, каналий бистех-ех пайда эша. ЦIига оаха жа доаяделча кола-ханаш-кара баьцаш цхьаха мегарг йолаш лакхлу. Ишшта вашIтехIоаза тха шортта йол йийче. Ишшта из кийчьер-ган дика уьх.

Тодаме чакхъьяькхай бригадерча жа Iуна Iоахарий ду кампани. Уьх Iоде долдедар лиийрь беттa нхоалагIча декаде. Цу бокхха доархIам болча тIуланха хьалхе а пIенхаитта кийчь ялор саха. Фоаделаш цухьаш дIайбохаш дерриге

кхийш цIендеш, кIиранш еттаь, корашш наIараш тоаеш, кхы тIа эшараш деш дукха балхаш де дийзар бригадерча жа Iуй.

Соца нхъьхетаь ва са йоI Амаиуев, Вахмудов Мохьмад, Магомедов Iайла, Жа йеладера йоккха балха оьпт нараерзаяь нах ба уьн. Цхьа моттиг пийсалийташ, шоай бохеттохкам кхетабеш болча цар нъхьаьерама дисциплина толхаь, хьалхачIа латта дехкараш толаме кхоачашца-ра хьинар да тIа нходеш нъхьаьеш хьабоагIа.

Жа дахнача юкъа колхоза правленне тхона новкъосташ ер болелоп шера йайтар. Къьастта барка1 оал оаха кхиъ кийчьеш хиннача Салихова Асмана. Шийна тIадилла гIуланх дьь йьлча жена воккхачу дуллаш, хий моладен, кхы тIа эшараш деш хулар из хьинар дола яхалсар.

Мекка Къачан программа кхоачашъе ма могта доякхагIа дакъа юкъедаьара тха бригадан социалистически деккар тIаийлад. уьх шера хIама бIаь жийна тIехьа 110 IыIхар хьалхебе. ХIара усстагIана тIера пIенача хьоасах 2,5 нидограмм тха двоаяка. Уьн оаха толаме кхоачашду. ХIара бIаь устагIана тIехьа 119 IыIхар хьалхебу жа Iуна. Тешшаме лард елайл тха дуттагIа дакъадеш а.

А. ИВАНОВ,
КПСС член. Шелковской района «Путь к коммунизму» ятIа хIама колхозан вокхагIвоаза жа Iу.

ДУКХАГIА ХУРГДА

Репортаж

Магlалбика РАП-ос, агропромо а шу гIуланха терко ергIилярга. Хургьа хиилга мара ихы уж хьажъяка хIама дац. Новкъьа-ж хет.

Бригада хIаннзе а кийчьуш я доаяьара бакъаш чуоцара. Йол йоаяка техника кийчьяй. Моллагlа да дечча йоI чуоца йиш хулийтаргIолаш я ниа бола вентилятораш.

Доаяьара культурашца хьалхжею Малароев Мухьмада, Терасименко Ивана, Темиков Михаила кулгаедача бригадашца а.

Цар хьалхжею цхьа дIаййча дукхача шерашна хьалуча бакъаш, машача доаяьара лаьрхIа гурахьа юв культурашца, силосе а плата а лаьрхIа хьажкIашш, кхийола бакъаш.

Дукхагlйола культурашн хьалхжею хий дехкача лаьтташка. ХIара кхашка хий дуллаш я ДДН-100 яха установкаш. Цар тIа болх дина бу йоккха опыт йолуш механизатораша Малароев Салмана, Еремеев Ивана, Долгов Михаила, Хаджибеков Жавалдина, Чалкин Павлен. Цхьа-ж цар. Царех хIаране шиI балх-ха норма тIехIоаяшъю.

Уггаза хьолае йоагIа доаяьара свекlаш а. ДIадаьяча шера уж хьалжеюкIир Карпцова Таисий бригадо. Бригаде болх бин дезала подряда формагIа. 40 гектарах хIаране тIара 640 центнер свеклаш яьхар.

— Шура яккха бонкка ваттув баьккар тха свеклаша, — йоах директора. — Уьх шера 70 гектара тIа хургьа тха свеклаш. Уж хьалжеюкIир коммуниста Гарданов Кермас кулгаедаче комсаш лелаераша.

— Комсаши свеклаши цхьан хенна хьалхеле Iемаб тха коллективера вах, — яхаш дувц К. Гарданова. — IIлан гектара тIара 350 центнер йолуш йоаш. Цхьа центнер яккха деккар тIаийлад оаха. Цу совгIа 20 гектара тIа бабыадараш а баьккаш а хьажкIашца балхаш.

Сарахь М.Султыгова кабинете гулбелар содоаца керттера специалисташ. Дийцар ди минута чакхдьинад, кхоаяь деррига.

Шиl бIоькнота тIа а хьежа директора аьлар:

— Хlанз совхозе доаяьара культурашн 2538 гектара тIа я. Планагlа уьх шера вай кийчде лерхI 6300 тонн моша доаяьар. 4 эзар тонн ца, 1500 тонн йоа, 400 тонн ибаксан, 2500 тонн доаяьара свеклаш, кхыдола доаяьар а.

Бакъда, аьлар директора, уьх шера планаш совгIа 20 процент доаяьар нийчьа лерхI тха болхлоша. Берригаш а цхьаь пархдагIа болх беш ба.

П. ЕФИМОВ.

КАРАГIДАЬННАР ГIАДВУГАШ ДА

Шоашт тIаийна дехкараш толаме кхоачашдеш я Гроненски ТЭЦ-а чIийогIача цхьоалагIчеи кхоалагIчеи электростанцей коллективаш, электростанцей кхоачашъе ма могта доякхагIа дакъа юкъедаьара тха бригадан социалистически деккар тIаийлад. уьх шера хIама бIаь жийна тIехьа 110 IыIхар хьалхебе. ХIара усстагIана тIера пIенача хьоасах 2,5 нидограмм тха двоаяка. Уьн оаха толаме кхоачашду. ХIара бIаь устагIана тIехьа 119 IыIхар хьалхебу жа Iуна. Тешшаме лард елайл тха дуттагIа дакъадеш а.

А. ИВАНОВ,
КПСС член. Шелковской района «Путь к коммунизму» ятIа хIама колхозан вокхагIвоаза жа Iу.

Мукъьа болча хана цIеча чIоллех салот шар. Уьхаза ди ну гIуланха мел эпнар: керда газеташ, журналаш, «телевизор», радиоприемник, пайдар.

Эша литературча а долаш хоза шийтIыI агентса, хьайбаш леладелуч уголошш, и. кх. дI. Района а совхоза а кулгалхоцца тIехьара на боалаш из дерриге чIаккхийтар Iали Абубакаровиу на.

Ферма дикагIболча доаркаша Дебирова Дебирова Зурайна, Ибрагимова Бирлаитина, Iайгlй леладен йолча дукхача ордений кавалераша Арсанова Арубината, скотникаш Дубаев Лечийна дийца а дийца, совхоза профессина дага а вайна, кердача хьиссане вашIтехьадьяхзад Янурсаева уьх шера толашагIа кхаьеларш барш мотт-ригIолаш белгалбоаздинца. Масали, итт дийнахь хIара кхоабача Iаттагара планал дукхагIа яьяькача килограмм шурых долрнана сом лу алисел совгIа. хIаьта базисни йолчул е кхыча таннара аьлча 3,6 процентал бетта ал-самъьяьякача хIара 0,1 процент хьоалаьяь алапес 10 процент ахча. ду кхы тIа п. Ишшта премеш тел деттача доахана Iунал дера скотникашта а.

Малагlа пайда баьб ду гIуланхо? Хьалха бетта уьтоех яхье хьалхара кхоъ мотт-ригIолаш ахчан премеш телача хана. Йоккхача оашт йолча тоханагIа барех пхоаш котбовна могарадоацига а хоаш шура дукхагIа яккхара, цун хьоналаг ТIаккхетIйтара йоаккхо еш бацар цхьаболча

граммага мара кхачанзар. Цун баьъан дар доаханн тайпатIарра фух а цхьадарш цамогаш а хилар. Уьх шера соахкарчуд 400 килограмм дукхагIа хIара Iаттагара шура яккха доаг деннад доаханн леладераша. Хьаьта дух 300 центнер дукхагIа.

Дина дIадолладаьд совхоза хьайбаш леладераша керда шу а. Хьалхарча кварале планал тIех 120 центнер дуллаш 410 центнер шурех дIаенай паччахьалкхенна.

Доаханн дикагIча фух хулийташ гIуланхаш ду — лаьрха-кIай боархача, дикача доаханн шиннарш долладаьд. Цухьагlа Iуха хьаькарч а. ХIаьлха хиина сий меттаотташ латт Вознесенскоче хьайбаш леладерий...

Коммуниста Халин Петра культурашена подрядни бригада кхай тIа кхоач тхо. Доаньра баьцаш кхеош я из.

— Доаньра баьцаш уьх шера 1200 гектара тIа хьалхжеерьга оаха, — йоах бригадира. — Оаха хьалхжею люцерна, эспарцет, хьажкIаш, сорго генараш, — шагIыIнна доаньра, кхыйола доаньра баьцаш, рапс, кхыметтел доаньра йбахаш а.

Сатеесача дена бойд нъовлебалалда. ЦIай тIа болх беш ухи трактористаш Зарудне Михаил, Гамилов Николай, Филимонов Владимир, кхыбарш, Бригадера нах техника дина новкъашт, цунна болх бе ховш, опыт йолаш ба. Цудухьа дика лел цар кхашкара балхаш.

— Хьан фу ду хьежа нъбаш тха свеклаш, — яхаш Халина. — Массане а къьаьст шовех хьадечуш бисна бола дьь а хеташ.

Бригаде культурашн дIаййча дукхагIа хIара Iаттагара уьтоех удобрений кIал а йохийташ, аьбь еш ахъача, бIаьсти макха баьккха цамицадьяхха-ча, тIадолл социалка лаьтта. Хьаьта хуръаь пийнаш куьтурашта подкормка йир гектара тIа лерхIаш 200 килограмм минеральни удобрени а тIеIа.

— Бакъда соахка а санна минеральни удобренеи тоъщ тIехпа, — йоах бригадира а цун Iончаша а. — ХIаьта оаха дог дахьадар уьх шера

дарца белгалбаьннаб слесараш Хаибубулин Идрис, Гушко Филипп, Иванов Лев, Лавинский Дмитрий, семена начальник Щербинина Валентина, мастераш Сидоров Виталий, Скрыжев Алексей, кхы дуккха бараш а.

Х. СУРУДЖАНЦ,
Грозненрго оператор.

Дуне цхьан кIиргIа

МАШАРА ЛИНИ ТIЕМА ЛИНЕНА ДУХЬАЛА Я

Дерригача дунен тIара шерра откликнаш ух город Тольятте къьхьегамхошца вIашIгIкхийтача хана КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева дьъча къамала. Къьастта чIоагIа Малабуени, черкам тIаIхаб тIаIанзарча хана доаркIамегIа дарех долча дешашта йола советски позици ювлача мотт-тиро — гергарт тIадакъаеп ташарея. тIаьта ишшта советско-американски гIуланхашта юкъе хIанз. латтача хьала а дIаго йодача хана уж дечIадолладара а дешашта, Дожкхгlадрех долча газетий, телевизионни а радио а компанейн обозревателша белгалдакхаш ма хиллара. Советски Союзо цIаьхха а бакъбаьб дунен хIамаша тIаьхха хьакъьхьара шиI реалистически нигъ, массе а мотт-ташка конфронтацеа тIадхардолдара а йдерни катастрофата дуташ гергаа IоадIета: соцдаIтара а нижъ лаха гIертара ца хилар.

«IIоагIа», «принципиальни», «гибни» — цу тIайпара эпитеташ йолаш да Советски кулгалхочун къамала дозвол арахьарча комментареша. Цар тIа дагадохийт, дунен халкъашта юкъера климат унахIлена яра а йдерни тIема йкерам дIабакхъара а тIаеразвять дуккха инициативаш тIехьарча хана Советски Союзо дIакхайкаьд хилар. IIIин М. С. Горбачева 15 январерча Заявлене тIа дуккха нах хIалакбеш долча герз дIадаккхара, оборонана хIотт-тIаргIонаш йолаш йоаккха, ма хоачадеш кхыдола герз кIезигдара кхьъта а хоадам боллаш а йола программа чулоаш.

Уж планаш СССР-о чоагIгIынй дика уйла йолаш дацха хьаддача Гулякхашца, из дакъъе деррига дунен тIа шерра юкъедаьара дунен тIа соаяка августа бетта денз цхьаннка тайпара йдерни леладамаш на деш совцадар а долаш. Обозревателша белгалдаош, лакхерча бозраме хинна-ча женевски вIашIгIкхетара результаташа миллионаш болча наьха дегашка оттиманма уйлаш динанга дог-доахилгеи чудоссадь хилар, хIана аьлча йдерни тIом хулийтаргаш, аьнна шинна оагIоно барт баьцдаь. Цунна дувзаденна комментарехна доаладаь да США тIема-промышленни комплексон іаьдаа лакхерча эшелонашнарца цун виккалшен шоашта мел могар ду яха «Женеве хинна-ча» тIелъатта Горбачев а хIе-на тоадеш доладенна дунен хьалхъашта юкъера хьад толхадара» хьакъъхьара М. С. Горбачева деташ.

Дунен халкъашта гуччаьл дIаьдаьна дьъча хIама да йдерни тохкамаш дара йола шиI программа юхоза ца а туган Вашингтоно леладер. 10 апрель Невада полигоне аргIанара йдерни гера эк-ихийтад. Цу тайппара, 1951 шера денз вIашIгIкхийтача Штаташа официально дIа-кхайка а дан 640-оза йдерни герз эпихийтад. Цхьабакъда из тIехьара тохкам нIоаргга гIа символ-ични хIама хидар: йдерни конфронтаце къерам кIезигбарга наха дьъха дог цу гIуланхаца доададь амери-канскоги администраце, юха а хьалехьад дунен тIа кхе-раме ктохкам мисьара балар кIезигдара тIадерзадь Советски Союза нисдан хьаллаца лаьрхIа ше ца хилар.

«Вашингтон пост» яхача газето дечA хоамех, апрель бетта цIаьхха а герз эпихийтад лаьрхIа и Пентагон, Газето йздаь ма хиллара, «Едеро-ни лелхамаш дехкара хьаьъха-на переговораш е аьина от-тательна советски предложене-ни Рейгана дайта жоп — уьх тайпара да: «тохкамаш де, тохкамаш де, тохкамаш де...». Администраце анкаллаш вIалла-на кIаЙна кхаььаш дуккха нах хIалалбеш долча герза тайпан хьадарап долаш дар эргадоаккхаш тоадарап; ши дацьъе «Миджитмен», МХ яха ракеташ а, къьаьст ишшта «седьмашшарча тIема» программа компоненташ а йолаш, дечча балхех хьа-кина хIама из долгI. Президент Рейгая йдерни тохкамаш дIахо де лаьрхIа хIараз, аьинад сенатора Э. Кеннеде, герзаптта тIаIхьокам дагIа-бара перспектива толхаю.

Дунен тIара стабильности советско - американски отношенеи тIадерзадь Вашингтоно нахан толхаю Женеве хинначул тIехьарга ВIашагIкхийтача Штаташа иска кхьача анцена а, цу дьъчъе Нью-Йоркерча ООН литаб «Нью-тирера шиI дипломатаи 40 процент «безнибе аьина Советски Союзогара дIадехар, советски фонда бистоноа Крыме американски эскадра кхачар, чIоагIгIуш йоагIа ан-тисоветски кампани а йолаш.

Дунен тайп - тайпача регионашкарча шоай лоIамеча мехний чурча гIуланхашта юкъе а гIерташ, американски администраце дIакхайкаьд Пентагоно афгански душманаштен инарагучаски контранеи «Стингер» яха хIанзара ранеташ доаттаерга аьина, цун тIехьагIа ну ВIашагIкхийтача доаттаерга дерриге дерзадь долча герзий тIаIхьара тайпану а дурглоаш. Март чакхбоаллаш Ливина нападени а яь, ВIашагIкхийта IIтаташ хIанз сихха планаш ВIашIтехIоаязан я ну суверенни мехна дIаъо а гергашца ниIчьа Iоткъам бар духьа. Кепайоазоно дечча хоамех. Вашингтоно белгалъ-ий Средиземноморье Пентагоно доаттадеча ини авиа-носеца йдерча самолетий инзара хIама тоха лаьрхIа йола Ли-ме территоре тIара моттигаш.

М. С. Горбачева къамала комментареш еш мел волча обозревателза терцам тIабо-хийт молларца а дувзала дахкхача гIуланха жоп дала Советски Союз кийча хIара. Цу цхьан ханна «Нью-Йорк таймс» яхача газето белгалдоаяьяь, ну къамало къьаьс-кхаш ма хиллара, СССР-о шийна провокаци а ейтаръыш ядерни бIаьшера политика а ловзаергIоаш, яхаш. Толъятте къамала деш жоп делар мит-та американски пресса тIех-хьарча денозшка тIоагIга аи-дьаь дунден долча паччахьал-кхенаита керте латтараш цIаьхха ВIашагIкхетара тIа-кхьакъара деша. Цунца дун-заденна Ассошиейтед пресс тIехьара агентства белгалдаош советски кулгалхо улч шера Вашингтоне Рейгана вIа-шагIкхета, безам болаш хи-лар, цхьабакъда ну вIашагI-кхетарах гергаш дIадахарга-ча бакъяка гIа хила а беза яхаш.

ПЕНТАГОНО ГЕРЗ ТIАХЬОЖАДЬ

Азени Тайжачча океанен дунккача мехкашца гIолла чакхвахнаша США оборона министр К. Белгалдоах. Цо бакъа го, белгалдоах японски газето «Акахата», юкъарчал доаяцаш бувзабеена ба лаьттан тайп-тайпарча рай-онашка США герзаиггар-ца низех тайда эпирз, про-американски режимаша деш дола новкъостат шерда-ра, «американски хьатташ» йоккхачIдарш лаьрхIа. Цун а доаяцаш суверени мехний чурча тIулахкаштта юкъегIер-тара тIаерзаяь йола «неспособлагIме» агрессивни докт-рина чакхъяькхарца.

США-с чIоагIга теркам тIалоатабеш да азиатско-тихоокеански регионе мехний хIанз. Вашингтон чIоагIга сегото еш а американски тIема ниэаш цига хидара дукказа еш йола выступленеш дуккха-га хулаш йоагIаш хилара. Япони, Филиппинашка, Тайжачча океана жъудебехарча дакъье тIарча паччахьалкхенашка антиядерни болам аьлуш боагIаш хилара.

Из сагото хьахоккаш я Уайнбергера цин кIиргIа яь йолаш, Сеуле Пентагона иртта хатарча экспедицини корпусе тIема ниэ дIаъо - совбомкIа, юкъера тIайпара тайпана цига дIадоаркадеш, цу дакъье йдер-ни дараша химически дараш Iотта а тохаш, лаьрхIа шоай хилар. Директора Чой Дж Хьана новкъостад дара, япон-ски эскиро Къулбехьен Кореерча американски бIунца цхьана лелад» - IIуланшаш шердара ваха нишна Уайн-бергер дукхагIча дакъье Токио.

Хьалкхеташ боагIача мальха мехкара шиI йолаш дIайо-лаьяй американски министра СССР дохкий Шеварднадзе ехаййо яхача яттара къулба-седерча гIайрен тIарча япон-ски бIуе дожкъонта инспекци а еш, США антисоветски стратеги ткоачашъе гIерташ йолга дIаъьохаш, «седьмаш-карча тIемаш» лулакеча про-граммана Япони, сихлIа-ньевйоагIата чIоагIга тха-деаш чакхъяькхай Уайнберге-ра японски викалящара пе-реговораш.

Пентагона тIема ниэаш кIезиг ца а дайташ, таро ма хулла ух шерделга — из де лаьрхIа ваха хинна Уайн-бергер. Хоши мел цIай доазонеп ахрахарча йок-кхаГ-ьбеч йолча ши база— Субик-бейн Кларк-фидин гIуланхаш талхар кхерам Ва-шингтон аьинад баьъан долаш духха ха йоацаш Филипп-пинай чурча гIуланхаша ВIашагIкхийтта IIшташ юкъе гIертта хинниэ, Сеуле Пентагон гергг тер-венционистски «сихха ди-доаркадеш долча нинэ» ка-тарелаьп сетрацаш цига ге-лаидара йола опорни пунк-таш хьае.

Кавберре переговораш еш океанан лелахара визитера кертагIйоахаш хинна «неспособлагIма» доктрина, цига керттера теркам тIабохийташ хинна из Нови Зеландена Iотткъам бара США-с делаеча политикаиа Австрали юкъе-озара. Хоши ма хиллара, американски дерриге кемаш шоай мехна чу ца уэийташ Новозеландски правительство совцадар бакъан долаш Пентагонаца хьалхе а во-лаш шиI гIуланхаш леладеш йола АНЗЮС яха военни блок йоха тарлуча дIатIанхаьчай.

Пентагона шефо яь азиатско-тихоокеанский мехний регионе ма-шакхъяькхай машар безам дола низаш Вашингтона аг-рессивни политикана духьа-на долга дIа а хьоханн. Ма-шара Дерригуднен Советса инициативагIа тIаэа чакхдолата Азен кIиргача дувзаденна региона мехний шеррача общественносто - харцьаьна лаьрхIай США-с еш йола ми-литаристски ниIчонаш; дика уйлаш мел йола нах тIехьий-хаб алиенни паччахьалкхе-ний кхерамаьлеи кхамаа суве-ренитети чIоагIэара, чIоагIа-на машара тIехьа кхьосам доаттабара.

В. ЧУКОВЕНЬ,
В. КУЧКО.
(ТАСС).

ДIАЙОЛЛЕ ЦIЕХЬАРА

ФРГ, Йдерни отходаш чакхъяхара лаьрхIа пред-прияти ъьлъе йодаяка за-падногермански городе Вак-кердорфе йоккха демон-страци чакхъяьлар США а НАТО а агрессивни наькъа

дуьхьала, космоса милитари-зацин яра йолча американски планаша ФРГ юкъеяьяра йоккха пъьбараш йийбеб. Демонстранташа цига нахъ хийна газин отгар. Демонстранташа юкъера пъьбараш йийбеб.

СУРТА ТIА: Вакердорфе хиннача демонстране доакъошкой.

ТАСС — ЕПА телеграт.

ДАЬКЪАЛА НИКЪ

Городе я республике а бетача нана дика йовз из безаме, хоза кхалсар. Нагахь сар тIехьавелаш хоте тIоцла цуьнгахь ваха ма йуьу, мукъаметтиг ма хоатташ. Кастмаста телевиденне ухеча кхъатташ тIа бокитача безамца дувзц цох а цун балхан а. Малин из сеплера кхала безам, дIа-ма-дIа-ца кхелсар? Из а Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артистка, телевиденне диктор Яндиева Лида.

Жимат дIаболлабелар цун ваханарг кинг? Пхи шу дешна кинг эр из Снийазъ - бокхза Дай-метта тIом. ДIаболлачуьра хена. Советски кхъа нрачу ва-зар бандерзадмр вехаше ше-нана дакъхазъеллинача Гитлера. Юрта-хIара дийнехь эскара вода дI, вошт, эгI-наIъвекIа-жаш хIоттийг белхар. Из сурт бIаргдагIе, дог а чIехке, бIаргах хьа довлар Лидай.

Дукха ца гонш де воешш бисер из. Нана а кхъатар, ши-ГIагий цIкъаттe шу дахча. ЦIкъбакъа, да а нана а жинна дIаэттар Лиданна а цун вежа-рашта а хъIисара Дахь. Бе-рий цIаргIа ДIайIаг бойлахь дмса бераш. Цига ворхI клесс йисте а кхкха, учнилце деше эттар йIийг.

Цу хана эттара кхаъха шиI эгIргIолча профессена уйла е кхлар Лида. Общежите цкъа-йисача, пенах дIатеха доаллача кнагана кхаъхаша дIа а эттe, шиI-нийн дукхабебаненача литература турпалгIн монологаш ювлар цо, цар сценически сурт-сибат кхъехочуьра. Ткъе-ра цIаргIа кинкъе художественни самодеятельносте декъа лоа-цар. Кхетархьота а дешархош-те а чIоагIга езвенлар цун еза.

— Дика артистка хургъа хьох, — аьлар цхьан дийнахь цун нешас Светланас. — Театраль-ни училище деша хIона йоаду хьо!

Из кхъезаза дог тохаделар йIийга, цо кIезига уйла хь хIама дешар Светланас дучедеш.

Телевиденне Лида ера 1960 шерра. Цу хана деиз шиI дерриг ГIалгIай АССР Министрий Со-вета тележанден радиовеща-ни комитета председателега С. М. Лагутинга дейте кхъат. Цу тIа йоазг «Хьамсара, Сергей Михайлович, дукхаза-ца дийнахь из, хьажа а ма-ца-ше со шун диктора Яндиева Лидас ечa передачаке. Цун балхах лаьца ала безам бе са-ма та-ма-ца. Цуьнан тош, ше бакъйоле телединтор я, аьина. Телединтора хила ма еззара я цун оаз. Кхъаста «Лидас йоахIанне де цун хьажа меттала передачи-не я шаIтIехьдалар. Цо хьахьох Яндиева шиI бокх безаш я, цох дог лазаш а хилар. Иштта це хилча, аьттуш бергбеллар цун тIехь ма деччи тIаьхьа боху бе. Со дог тийша ва дIахо йоаду-ча хана диктора сийлахьчу бехктохьамот декларап цо дика-ша хIоаттадерг-хIапаре.

Цун хеза воина диктора ван-нар бакъдеш хьайоагIа Лида дукхаха шерашка.

Тхона хьалхашка ухь Лийдаге шийна телевьежюрша эзаш кхьатташ. Цераз цхьанне тIа да уьх тайпара деташ: «ЦIанкха хиннезаш со шун городе, цIкъабакъда, Грозненски теле-студе передачашка хьийжаш. Сибсаташ са безам. ТIебакъар диктора Яндиева эрсий а гIалгIай а меттала ена передачаш-та лууш, мукъаметтиг ма хоатташ. Кастмаста телевиденне ухеча кхъатташ тIа бокитача безамца дувзц цох а цун балхан а. Малин из сеплера кхала безам, дIа-ма-дIа-ца кхелсар? Из а Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни ар-тистка, телевиденне диктор Яндиева Лида.

Жимат дIаболлабелар цун ваханарг кинг? Пхи шу дешна кинг эр из Снийазъ - бокхза Дай-метта тIом. ДIаболлачуьра хена. Советски кхъа нрачу ва-зар бандерзадмр вехаше ше-нана дакъхазъеллинача Гитлера. Юрта-хIара дийнехь эскара вода дI, вошт, эгI-наIъвекIа-жаш хIоттийг белхар. Из сурт бIаргдагIе, дог а чIехке, бIаргах хьа довлар Лидай.

Дукха ца гонш де воешш бисер из. Нана а кхъатар, ши-ГIагий цIкъаттe шу дахча. ЦIкъбакъа, да а нана а жинна дIаэттар Лиданна а цун вежа-рашта а хъIисара Дахь. Бе-рий цIаргIа ДIайIаг бойлахь дмса бераш. Цига ворхI клесс йисте а кхкха, учнилце деше эттар йIийг.

Цу хана эттара кхаъха шиI эгIргIолча профессена уйла е кхлар Лида. Общежите цкъа-йисача, пенах дIатеха доаллача кнагана кхаъхаша дIа а эттe, шиI-нийн дукхабебаненача литература турпалгIн монологаш ювлар цо, цар сценически сурт-сибат кхъехочуьра. Ткъе-ра цIаргIа кинкъе художественни самодеятельносте декъа лоа-цар. Кхетархьота а дешархош-те а чIоагIга езвенлар цун еза.

— Дика артистка хургъа хьох, — аьлар цхьан дийнахь цун нешас Светланас. — Театраль-ни училище деша хIона йоаду хьо!

Из кхъезаза дог тохаделар йIийга, цо кIезига уйла хь хIама дешар Светланас дучедеш.

Телевиденне Лида ера 1960 шерра. Цу хана деиз шиI дерриг ГIалгIай АССР Министрий Со-вета тележанден радиовеща-ни комитета председателега С. М. Лагутинга дейте кхъат. Цу тIа йоазг «Хьамсара, Сергей Михайлович, дукхаза-ца дийнахь из, хьажа а ма-ца-ше со шун диктора Яндиева Лидас ечa передачаке. Цун балхах лаьца ала безам бе са-ма та-ма-ца. Цуьнан тош, ше бакъйоле телединтор я, аьина. Телединтора хила ма еззара я цун оаз. Кхъаста «Лидас йоахIанне де цун хьажа меттала передачи-не я шаIтIехьдалар. Цо хьахьох Яндиева шиI бокх безаш я, цох дог лазаш а хилар. Иштта це хилча, аьттуш бергбеллар цун тIехь ма деччи тIаьхьа боху бе. Со дог тийша ва дIахо йоаду-ча хана диктора сийлахьчу бехктохьамот декларап цо дика-ша хIоаттадерг-хIапаре.

Цун хеза воина диктора ван-нар бакъдеш хьайоагIа Лида дукхаха шерашка.

Тхона хьалхашка ухь Лийдаге шийна телевьежюрша эзаш кхьатташ. Цераз цхьанне тIа да уьх тайпара деташ: «ЦIанкха хиннезаш со шун городе, ЦIкъб